

Reviewtabel eindversie MER N34 september 2025			
Definitief - 23 april 2025			
Archeologie en Aardkunde			
nr	Opmerking	Aangepast ja/nee	Reactie/Toelichting
1	In het algemeen wordt nog veel belang gehecht aan de AMK terreinen. Deze zijn weliswaar te beschouwen als bekende vindplaatsen, maar veelal niet afdoende begrensd/ onderzocht.	Nee	Wij zijn het met de provincie eens dat AMK-terreinen geen onaantastbare status verdienen, maar AMK-terreinen zijn wel bekende vindplaatsen en verdienen om die reden een aparte plek. Juist omdat AMK-terreinen niet begrensd of nader onderzocht zijn, kan alleen vervolgonderzoek uitsluitel bieden. Enerzijds uitsluitel over of er daadwerkelijk een vindplaats wordt aangetast (zie 'leemten in kennis'), anderzijds uitsluitel over welk alternatief er onder aan de streep écht negatiever uitpakt voor het aspect archeologie. In deze fase (MER) beoordelen wij op basis van de kennis die op dit moment voorhanden is. <u>Zie ook 12.3.2 Leemten in kennis (Archeologie)</u> : Een inherent probleem aan archeologie is dat de waardebepaling van bekende vindplaatsen pas kan plaatsvinden na waarderend onderzoek. Bij het opstellen van een MER is deze onderzoeksfase veelal nog niet uitgevoerd, vandaar dat tot dan toe onbekend is hoe groot (mogelijke) vindplaatsen zijn en hoe deze geconserveerd zijn. Er kunnen dan ook geen uitspraken worden gedaan over de behoudenswaardigheid van eventueel aanwezige vindplaatsen. Zoals aangegeven is voor de beoordeling uitgegaan van een worstcase benadering. Omdat een waardering conform de KNA nog niet heeft plaatsgevonden, wordt als uitgangspunt genomen dat deze behoudenswaardig zijn. Toetsing met veldonderzoek kan invloed hebben op de verwachtingswaarden (bijstelling van hoge verwachting naar lage verwachting en vice versa) en op de beoordeling van het criterium 'Aantasting van archeologisch waardevolle (bekende) terreinen'.
2	Ik stel voor om de AMK terreinen te beoordelen als 'hoge archeologische verwachting' Het is niet zo dat ze een onaantastbare status verdienen. Dat hangt af van de aard van de archeologie én het onderzoek op basis waarvan het terrein is opgenomen op de AMK.	Nee	De suggestie om het beoordelingskader aan te passen en AMK-terreinen te beoordelen als 'hoge archeologische verwachting' is niet de oplossing. In dat geval verandert de beoordeling onderaan de streep niet: beide alternatieven houden een sterk negatief effect (- -) vanwege het significante oppervlak aan hoge archeologische verwachtingswaarde dat wordt geraakt. Want ook van het voorkeursalternatief van de provincie (Fly-over) ligt vrijwel het gehele ruimtebeslag in een hoge archeologische verwachtingszone, wat resulteert in een (- -). De beoordeling van de verschillende alternatieven blijft op het aspect archeologie niet onderscheidend. Het is nou eenmaal een grote ingreep in een zone die als archeologische hotspot van Drenthe te boek staat. Wij zijn van mening dat het aanpassen van de beoordelingssystematiek niet zinvol is. Zelfs als we de gehele categorie bekende terreinen (met AMK) weglaten uit de beoordeling, verandert de eindscore niet (vanwege de hoge archeologische verwachting). Wij hebben de algemene conclusietekst aangescherpt en daarin tekstueel sterker naar voren laten komen dat het alternatief 'Fly over' de voorkeur heeft vanuit archeologie, omdat het aantal m2 verstoring bij dit alternatief kleiner is dan bij het alternatief 'Verschoven Fly over'. Daartoe hebben wij een globale oppervlakteberekeningen van de alternatieven gemaakt. Fly-over rechtstand (139.000m2, exclusief bestaande N34) en Verschoven Fly-over (211.000m2, exclusief bestaande N34).
3	En het enige archeologisch reservaat van NL	Nee	Tekstueel
4	En karrensporen, en bomkraters	Ja	In tekst verwerkt
5	Celtic fields zijn doorgaans niet waarneembaar vanaf maaiveld, maar herkenbaar op AHN	Ja	In tekst verwerkt
6	De essen zijn niet waarneembare archeologische resten, die liggen namelijk onder het esdek en genieten zo betere conservering.	Ja	In tekst verwerkt
7	Dit is een voorbeeld van de rare status van de AMK. Het betreft terrein 14207, terrein van arch. waarde. In de omschrijving staat: "... Bij een kartering in 1986 werden hier enige IJzertijd-aardewerkscherven gevonden" Het terrein is niet gewaardeerd of nader begrensd. Het is wél aanleiding tot verder onderzoek, net als alle terreinen met (hoge) archeologische verwachting die geraakt worden door de ingrepen. Bij de beoordeling wordt dit terrein echter zwaar meegewogen.	Nee	Zie reacties hierboven. Geïnventariseerde waarden waarop getoetst is komen uit het rapport van RAAP. Ook de AMK-terreinen zijn hierin (door RAAP) opgenomen. We hebben een voetnoot opgenomen waarin staat dat AMK-terreinen sinds 2014 niet meer worden geactualiseerd, maar desondanks nog wel een signaalfunctie vervullen (we beschouwen deze als gewaardeerde vindplaatsen)
8	Ik mis hier de oppervlakte van de verstoring. Het gemeentelijk en provinciaal beleid gaat uit van vrijstellingsgrenzen in de archeologische verwachtingszones.	-	Een globale oppervlakteberekening laat ons zien dat: Fly-over rechtstand (139.000m2, exclusief bestaande N34) en Verschoven Fly-over (211.000m2, exclusief bestaande N34). Ter illustratie: voor vrijwel dit hele gebied geldt een vrijstellingsgrens van 500m2. Dit is in de voetnoot opgenomen.
9	Dan toch weer de opmerking dat de AMK terreinen een te grote rol hebben in de beoordelingsschaal, voor dit alternatief zou een (-) passender zijn dan (--)	Nee	Voorkeursvariant vanuit archeologie wordt tekstueel in de conclusies benadrukt en is onderstreept in de samenvatting en de notitie VKA.
10	Dit vind ik sterk negatief gesteld. Behoud in situ is het streven. Als behoud in situ niet mogelijk is, vanwege maatschappelijke belangen, kan gekozen worden voor behoud ex situ (opgraven of ander onderzoek).	Nee	<u>Zie 12.1.3 over MER-methodiek</u> , om milieueffecten ten opzichte van elkaar te kunnen wegen moet er een effectbeoordeling per discipline worden opgesteld t.o.v. de referentie situatie: "De beoordeling van de effecten op archeologische (verwachtings)waarden vindt plaats <u>ten opzichte van de referentiesituatie</u> . De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie inclusief autonome ontwikkelingen. De referentiesituatie heeft daarmee de score '0'. Voor archeologie geldt per definitie alleen een neutraal of negatief effect van de voorgenomen activiteit door de aard van de werkzaamheden (ontgraving)." <u>Conclusie</u> : Behoud ex situ wordt in alle gevallen als negatief beoordeeld omdat aantasting als gevolg van doorsnijding, ruimtebeslag en/of vergraving <u>altijd permanent en onomkeerbaar is</u> .
11	Ingrepen bij het Gietsenveentje biedt kansen om de aardkundige en archeologische beleefbaarheid hier te vergroten, een saai voorbeeld: een informatiepaneel om voorbijgangers te vertellen over de bijzondere waarden van dit gebiedje	Nee	Het onderzoek naar koppelkansen is een apart spoor naast het MER. In het MER zijn alleen de fly-over op pilaren en drie nieuwe oost-west verbindingen onderzocht op effecten.

Cultuurhistorie en Landschap			
nr	Opmerking	Aangepast ja/nee	Reactie/Toelichting
1	Toevoegen cultuurhistorisch kompas aan beleidskaders	Ja	Toegevoegd
2	Aanpassen definitie cultuurhistorie	Ja	Aangepast: "De rijkdom aan cultuurhistorisch erfgoed in Drenthe is groot: variërend van de karakteristieke hunebedden tot de wellicht minder bekende kanalen en wijken in de veengebieden. De bijzondere waarde van al dit erfgoed zit in de samenhang. Door objecten en elementen in samenspel met elkaar te bekijken winnen ze aan betekenis. Ze worden onderdeel van grotere structuren die het “verhaal” van Drenthe vertellen." - Beleidsvisie Cultuurhistorisch Kompas Drenthe, 2025.

Natuur			
nr	Opmerking	Aangepast ja/nee	Reactie/Toelichting
1	Graag zou ik de initiatiefnemer willen waarschuwen dat de effectbeperkende maatregelen die ze hebben staan bij het 'eindbeeld' (en dus ook de alternatieven) misschien niet heel eenvoudig zijn om te doen. Er staat bij: snelheidsverlaging (dat is nog wel door te voeren). Maar ook: 'Compensatie als laatste stap om niet te mitigeren effecten te compenseren'. Met andere woorden: een ADC toets doorlopen. Aangezien het Drentsche Aa-gebied ook een aantal prioritaire habitattypen heeft, betekent dit wel dat onze minister toestemming bij de Europese Commissie moet gaan vragen. Ik weet niet in hoeverre ze hiervoor open staat om hieraan mee te werken. Hierbij even een winstwaarschuwing hiervoor. Ik zie het niet als	Ja	In de notitie VKA en in de samenvatting, deel A en deel B van het MER is de volgende tekst als uitgangspunt genomen: "<i>Uit berekeningen blijkt een mogelijke toename van stikstofdepositie in hiervoor gevoelige Natura 2000-gebieden. Dit is niet onderscheidend beoordeeld voor de vier alternatieven en is daarmee ook geen onderscheidend aspect bij het bepalen van het voorkeursalternatief. Dit is wel een belangrijk aspect voor de vervolgfase. Voor het nog vast te stellen voorkeursalternatief zijn nadere berekeningen nodig en als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten zal een passende beoordeling moeten worden opgesteld. Hieruit kunnen vervolgens maatregelen volgen. Aangezien dit nu nog niet duidelijk is, is dit niet opgenomen in onderstaande tabel.</i>" Snelheidsverlaging en compensatie zijn als mogelijke maatregelen verwijderd.
2	Wat ons opvalt is dat in Bijlage B (Natuur) in de tabel van het Eindbeeld bij de Drentsche Aa (vochtige alluvide bossen) sprake is van een belasting van 28,21 mol/ha/jaar. In de bijlage (Aerius-berekening Eindbeeld) kom ik een grootste toename van 3,28 mol/ha/jaar tegen. Hoe zit dit?	Ja	In de Aeriusberekening is de grootste toename in overbelast gebied weergegeven. In de bijlage bij het hoofdstuk natuur zijn alle toenames weergegeven en dus ook de toenames in niet overbelaste gebieden. De toenames in niet overbelaste gebieden zijn nu verwijderd om verwarring te voorkomen.
3	Verder valt mij op dat de belasting van de verschoven fly-over (bijlage B) op het Drentsche Aa gebied (vochtige alluviade bossen) 3,73 mol/ha/jaar is en dat volgens de Aerius-berekening de grootste toename 6,49 mol/ha/jaar is.	Nee	De hoogste belasting op het Drentsche Aa gebied is niet bij het habitatype vochtige alluviade bossen, maar bij het habitatype stuifzandheiden met struikhei.
4	Ik vind het ook opvallend dat dit hoger is dan bij het Eindbeeld. Hoe is dit te verklaren?	Nee	De verkeersaantrekkende werking van beide alternatieven is gelijk. Alleen wordt de verkeersintensiteit bij het eindbeeld ter plaatse van Natatura 2000 verdeeld over vier rijbanen (verdubbeling) en bij het fly-over alternatief over twee rijbanen (geen verdubbeling ter plaatse van Natura 2000). Dat pakt voor het eindbeeld voor wat betreft de hoogste belastingen wat gunstiger uit.

Stilte en duisternis			
nr	Opmerking	Aangepast ja/nee	Reactie/Toelichting
	In het MER moet aandacht zijn voor effecten op de kernkwaliteiten, dus ook op kernkwaliteit rust (stilte en duisternis). Wanneer er geen effecten worden verwacht, dan kunnen ze 1 dat ook beschrijven in het MER.	Nee	Stilte en duisternis zijn geen onderdeel van het beoordelingskader voor het MER zoals is vastgesteld en gepubliseerd in de NRD. Deze kernkwaliteiten zijn wel getoetst voor de vier alternatieven bij Gieten in de adviesnotitie van de provincie en voor deze alternatieven niet relevant gebleken. Deze notitie is als input gebruikt voor de notitie VKA. Het eindbeeld zoals dat in het MER is onderzocht is geen realistisch te verkiezen alternatief en wordt alleen als referentie gebruikt.